

**OFFENTLIG
KONST
I HANINGE**

MÖTESPLÅTSEK

**Offentlig kunst i Haninge
Mötesplatser**

Förord

Mellan 2014–2015 fick Haninge tre nya offentliga konstverk och kommunens samling av offentlig konst berikades ytterligare. Den här publikationen vänder sig till dig som vill veta mer om bakgrund och sammanhang. Alla tre konstverk är placerade mitt i offentligheten och nära bostäder. Gustaf Nordenskiölds *Cirkus Sågen* är placerad runt om i Sågenparken, Johan Thurfjells *Tid-Text-Tanke* i Poseidons gränd och Anna Ådahls *Museum för offentliga ting* står utplacerad på Stora arkens torg. På alla tre platser rör sig människor dagligen och många av dem så ofta att parken eller torget kan upplevas som en familjär plats. Nästan som hemma.

Att lära känna en offentlig plats så väl att den också blir personlig förstärks om det finns ett riktmärke som är unikt för just den parken eller torget. Konsten fungerar ofta som ett sådant riktmärke. Konsten gör anspråk på platsen. Vid första mötet uppstår därför frågor. Vad är det jag ser? Vad är det konstverket berättar? Efter ett tag formas en relation mellan verket och den som betraktar och omedvetet skapar vi olika betydelser av vad vi upplever. Vi får känslor för konsten och för platsen. På så vis placerar vi oss själva i relation till omvärlden och blir deltagare i något större.

Torg och mötesplatser bär både på sin egen historia och bidrar till att skapa den för framtiden. I vår egen tid har torg som Plaza de Mayo i Buenos Aires, Himmelska fridens torg i Beijing och Tahrirtorget i Kairo fört människor samman på ett sätt som förändrat världen och fortsatt att påverka oss långt efter att själva händelserna är över.

Historien och minnet har på olika vis en brännande närvaro i alla tre offentliga verk som presenteras här. I *Cirkus Sågen* sticker cirkustältets pinnar upp ur jorden som om de vore del av en arkeologisk utgrävning. En fantasins gåva till framtida forskare. Ingraverat i stenplattorna i Poseidons gränd finns en text som har sin utgångspunkt elvatusen år tillbaka i tiden, när Haninge först höjde

sig över havsnivån. Bredvid texten står en flyttkartong i brons med inkapslade framtidsdrömmar från de boende runt omkring. Tillsammans utgör de ett hisnande tidsperspektiv. Titeln på gestaltningen *Museum för offentliga ting* på Stora arkens torg signalerar i sig ett historiskt perspektiv. Stora arkens förflutna med en levande sjöfart från hela världen har plockats upp och gestaltas genom offentliga sittplatser från olika delar av världen. Verket återspeglar inte bara de nationella ursprung hos människorna som bor runt torget, utan ger också en bild av ett nutida Haninge med en internationell identitet.

Haninge, en förort till Stockholm och samtidigt en plats där människor lever och verkar i hela sina liv. Ordet förort kan läsas som att Haninge skulle vara något före den riktiga orten. Men för dem som bor i Haninge är det orten med stort O. Från att ha varit den första toppen att höja sig över havet en gång i tiden är Haninge idag en ort som befinner sig i expansion, med en stadskärna som växer i snabb takt. I den förvandlingen bidrar den offentliga konsten med riktmärken som formar sig likt årsringar och medverkar på så sätt ytterligare till att berika Haninges historia.

Åsa Mårtensson, litteratur- och bibliotekschef på Kulturhuset Stadsteatern (mellan 2012-2015 verksamhetschef för Kultur och ansvarig för Haninge kommuns arbete med offentlig konst)

Om mötesplatsers betydelse

*”En av de oavsiktliga konsekvenserna av den moderna kapitalismen är att det har stärkt värdet av ”platsen”, väckt en längtan efter gemenskap”.**

I ett Europa där klyftorna mellan samhällsklasser och landsändar blir allt större, där främlingsfientlighet och högerextremism åter får fäste, blir kulturpolitik och politisk handling en fråga om människosyn och mänskliga rättigheter.

Sedan urminnes tider har det funnits mötesplatser. Naturliga som formats av människor utifrån vanor och rutiner, såväl som konstruerade där till exempel arkitekter eller konstnärer sökt gestalta sätt för människor att mötas på. Konst och kultur genererar ofta förändring och gör skillnad i samhället såväl som i boendemiljöer där de kan medverka till att skapa olika former av mötesplatser.

Konst och kultur bidrar till att nya idéer utvecklas. Ett brett och djupt folkligt deltagande i konstnärlig verksamhet, inte bara som publik utan också som utövare, ökar möjligheterna till att skapa ett bra liv ekonomiskt, socialt och demokratiskt, för individen såväl som för lokalsamhället.

Konsten kan vara stationär eller temporär. Men viktigast är kanske handlingen, att sätta saker i rörelse. Konst synliggör platser, får oss att se platser eller sammanhang som vi inte sett tidigare. Den kan få oss att använda platser på nya sätt eller få oss att associera och tänka i nya banor.

Konstnärers förmåga att skildra andra verkligheter, magi och drömmar, skapar viktiga kritiska alternativ i vår tid. Genom mångfaldiga perspektiv förstår vi mer om oss själva och om verkligheten. Konst och kultur kan fungera störande i positiv bemärkelse genom att ifrågasätta rådande begrepp. Dialog kring konst ger ofta upphov till meningsskiljaktigheter och friktion vilket är utvecklande för alla involverade.

Det offentliga, eller gemensamma, är de resurser som vi äger gemensamt som till exempel kulturarv och naturresurser. Det offentliga rummet privatiseras alltmer och allmännyttan säljs ut. Att ta tillbaka de gemensamma och allmänna utrymmena är av högsta prioritet i vår tid för att bevara demokratin. Det behövs utrymmen i stadsrummet som inte är definierade utan kan växla med innehåll efter människors behov. Det behövs platser dit alla har tillgång och som inte begränsas av privata intressen. Öppna odefinierade platser att mötas och samlas på. Men det krävs öppenhet, politisk handling, vilja och ansvar för att göra det möjligt.

Agora var namnet på torget i de antika grekiska städerna. Den bokstavliga betydelsen av ordet agora är ”samlingsplats” eller ”församling”. Agoran var arenan för det atletiska, konstnärliga, andliga och politiska livet i staden.

Sedan den arabiska våren har vår idé om mötesplatser fått en central och avgörande betydelse. Den arabiska våren startade 2010 och omfattades av en rad proteströrelser i delar av den arabiska världen som önskade demokratisering, förändrat styrelsesätt och förbättrade människorättssituationer. Upproret spred sig från land till land med olika resultat. Med begreppet den arabiska våren tänker kanske de flesta av oss på det egyptiska upproret som gjorde att tusentals demonstranter gav sig ut på Kairos gator. Demonstranterna vandrade till Tahrirtorget, slog läger där och platsen blev utgångspunkt för gatudemonstrationer och protester under flera månader.

Det offentliga rummet med mötesplatser behövs för att hävda demokratiska, mänskliga rättigheter och yttrandefrihet. Men lika mycket för att visa att vi inte är rädda, att vi kan röra oss fritt och vill samverka och samarbeta för en bättre värld tillsammans. Att det finns platser för att dela angelägna händelser i glädje och sorg är betydelsefullt. Det har inte minst terrorns påverkan i det offentliga rummet visat.

Om vi kan skapa en angelägenhet i platser där vi kan mötas över gränserna, oberoende av hur gamla vi är eller var vi kommer ifrån och där olika åsikter får finnas sida vid sida, har vi kommit långt i vår demokratiska utveckling. Konst kan skapa förändring och göra skillnad, men för att det ska ske krävs samarbete och samproduktion över gränserna – processer som måste växa fram över tid.

Cecilia Gelin, konstvetare

* Richard Sennett, *The Corrosion of Character. The Personal Consequences of Work in the New Capitalism*. New York 1998.

Konstgestaltningar

10 Johan Thurfjell
Tid-Text-Tanke

18 Anna Ådahl
Museum för offentliga ting

28 Gustaf Nordenskiöld
Cirkus Sågen

Johan Thurfjell
Tid-Text-Tanke
Poseidons gränd, Handen, 2014

Den konstnärliga gestaltningen *Tid-Text-Tanke* av Johan Thurfjell hämtar inspiration från Haninges historia och Tornberget som med stor sannolikhet var den första platsen i Stockholms skärgård där människor bosatte sig för ca 11 000 år sedan. Inför förberedelserna med gestaltningen tog konstnären del av samtal med äldre personer bosatta i Haninge inför deras inflyttning till området under 1960-talet.

Gestaltningen består av en bronsskulptur föreställande en flyttlåda, en handskriven text blåstrad i gatans granithällar och nedskrivna framtidsdrömmar graverade i bronsplåtar. Hur ser dagens boende i de relativt nya bostadshusen i Poseidons gränd på sin framtid? Vilka förväntningar hade de när de flyttade in? Konstverket utgår från deras historia och framtidsdrömmar. Flera av de boende har fått bidra med sina egna privata tankar om framtiden. Deras berättelser har graverats i bronsplåtar och placerats i flyttlådan.

och vår järnvägen in till huvudstaden är klat

Om en konstnärlig gestaltning av Johan Thurfjell, Poseidons gränd, Handen

Vi har över tid sett det vi kanske i traditionell mening menar med ett monument, på en plats har lösts upp och spritt sig över både tid och rum. Idag är det snarare så att en hel plats med olika konstnärliga uttryck och objekt kan betraktas som ett monument.

I ett nytt område i Handen, på en yta mellan tre hus, har konstnären Johan Thurfjell fått uppdraget att göra en konstnärlig gestaltning. Han har tagit utgångspunkt i de människor som bor i det nya området. Det handlar om deras historia och framtidsdrömmar i kombination med platsen.

Gestaltningen består av tre delar - en handskriven text blästrad i gatans granithällar, en bronsskulptur i form av en flyttkartong placerad i planteringsytan och de boendes nedskrivna framtidsdrömmar graverade i bronsplåtar.

Hur kan man skapa en gemensam historia, något alla som flyttar in samtidigt i ett område kan dela med de som redan bor i området? Med verket *Tid-Text-Tanke* har Johan Thurfjell bjudit in de nyinflyttade att medverka och skriva ned sina drömmar inför framtiden. Brevet har sedan graverats i brons och i sin tur lagts i en bronsskulptur i form av en flyttlåda som placerats i grändens stensatta plantering. Flyttkartongen får stå som en symbol för saker vi tar med oss när vi bryter upp från en plats och slår oss ned på en annan. Somliga saker kanske vi aldrig packar upp, utan kartongen blir stående oupppackad.

Verket är tidsbaserat där texten är tänkt att illustrera en tidsresa. Den är skriven för hand med ett personligt språk och sträcker sig genom gränden från öst till väst, från dåtid, genom nuet och in i framtiden. Texten skapar en rörelse genom gränden, en rörelse över tid och genom rum.

Utrymmet mellan husen bildar ett slags torg. En plats för möten mellan människor som just flyttat in och platsens historia. Ett möte också mellan platsen och de människor som rör sig genom gränden över textraderna. Gestaltningen blir på det sättet en sorts tidskapsel som förenar då och nu.

I mars 2016, nästan två år efter det att verket installerades, tycks platsen vilja återta sig själv. I gränden är flera bilar parkerade och längs med gatan och rabatten ligger högar av vinterns grus. Gruset har delvis fyllt i textraderna vilket gör dem svåra att läsa, de handskrivna bokstäverna flyter nu ihop med gatan. Flyttkartongen i brons har ärgat och smälter alltmer samman med växtligheten i den stensatta rabatten. Inuti bronskartongen ligger de nyinflyttades nedskrivna framtidsdrömmar. Gestaltningen framstår som en väl bevarad hemlighet som man nu mest kan ana sig till.

Kanske är det så att konstnärliga gestaltningar i det offentliga rummet redan från början tydligt måste förankras bland de boende och på allvar angå dem? Att vårda ett verk och en plats är viktigt för att det ska överleva över tid. En plats, likt en trädgård, behöver omtanke från årstid till årstid. Helst av de som är engagerade i att upprätthålla verket och hålla människors historier och platsen levande så att idén med verket har en möjlighet att leva vidare, sida vid sida med nya berättelser och andra framtidsdrömmar.

Cecilia Gelin, konstvetare

Frågor till Johan Thurfjell

Varför behövs det konst i det offentliga rummet?

Det behövs för att alla människor har rätt att få möta och ta del av konst i sin omgivning. Som motvikt och komplement till de estetiska och kommersiella värden som offentligheten svämmar över av.

Vad är den största utmaningen med att göra offentlig konst?

Det är att få till något som berör och engagerar människor som kanske inte anser sig intresserade av konst annars. Att försöka nå de som inte besöker museer eller konsthallar och kanske få dem att se att konst inte behöver vara så komplicerat, akademiskt eller obegripligt. Sen är det ju det rent materiella. Att det skall hålla för väder, slitage och vandalisering.

Hur tänker du kring uppdraget att arbeta i en gränd?

Samma som i svaret ovan, att det då kanske ännu viktigare att göra något som känns relevant för de som skall använda torget.

Anna Ådahl
Museum för offentliga ting
Stora arkens torg, Handen, 2015

För Stora arkens torg har konstnären Anna Ådahl skapat gestaltningen *Museum för offentliga ting*. Konstnären har utifrån platsens förutsättningar skapat ett allkonstverk som består av objekt som återfinns i parker runt om i Europa. Gestaltningen har kommit till genom möten med de som bor kring torget och med inspiration från Haninges handelshistoria. Det område där Stora arkens torg ligger vittnar om Haninges sjöfartshistoria genom namnet på torget men även namnen på de närliggande bostad- och hyresrättsföreningar såsom Konjaksskutan, Riksäppet och Stora arken. Precis som lastfartyg förflyttar varor och ting ville konstnären installera funktionella offentliga objekt såsom bänkar, lyktstolpar, träd och en papperskorg på torget från andra platser i världen. Vi människor är medskapare till platser genom vår historia och bakgrund, våra aktiviteter och identiteter. Verket lyfter fram dessa egenskaper och placerar gestaltningen i ett öppet och välkommande torg mitt ibland bebyggelsen.

En ny plats

”De anonyma bruksföremålen bildar för oss en andra natur”, skriver konstkritikern Peter Cornell i sin essäbok *Saker* (1993): ”Där rör vi oss var dag [...] men vanan har en benägenhet att göra dem osynliga.” Cornell berättar om hur konstnärer och poeter under 1900-talet ville lyfta tingen ur deras undanskymda tillvaro och visa fram dem för betraktarens förundrade blick. Få oss att se föremålen som omger oss i våra dagliga liv. I sin gestaltning av Stora arkens torg knyter Anna Ådahl an till denna tradition i den moderna konsten genom att hämta ett antal offentliga bruksföremål från olika städer och placera dem på det lilla torget. Här finns ett exemplar av den klassiska, dubbelsidiga parkbänken från Luxembourgträdgården i Paris, en rödmålad lyktstolpe i gjutjärn från gatorna i St. Petersburg, en robust träbänk från Beyoğlu-distriktet i centrala Istanbul, och så vidare.

På varje föremål har Ådahl placerat en metallskylt som med saklig information berättar varifrån det har hämtats, men som också skickar iväg associationerna i andra, mer oväntade banor. Vi får bland annat veta att parkbänken från Luxembourgträdgården förekommer i en kärleksballad av Georges Brassens och att den vita parksoffan från Moskva på senare år har blivit vittne till demonstrationer och krav på demokratiska rättigheter i dagens Ryssland. På så vis knyts föremålen både till samtida politiska skeenden och till olika aspekter av Europas moderna historia. Här finns också en bit av ett kravallstaket som ger associationer till folkmassor i rörelse, och påminner om den moderna staden som en plats för massrörelser och politisk revolt.

Ådahl kallar sitt verk för *Museum för offentliga ting* och de olika delarna har installerats på ett sätt som för tankarna till en utställning, men där denna har vänts ut-och-in genom att placeras i en miljö där föremålens ursprungliga funktioner återupprättas: parkbänkarna är inte bara till för att betraktas utan man kan också sitta på dem, lyktstolparna har skulpturala kvaliteter men lyser

också upp torget. Om Cornell talar om hur konstnärerna har synliggjort föremålen genom att rycka dem från sina vanliga sammanhang och visa upp dem på nya sätt, så vänder Ådahl på denna logik genom att återföra bruksföremålen till en offentlig plats, som i sin tur omvandlas till ett museum. Placerade på det lilla torget får parkbänkarna och lyktstolparna en ambivalent status, som på en gång konstverk, kulturhistoriska artefakter och vardagliga bruksföremål.

Vad är ett museum? Ett museum har beskrivits som en plats där kulturella artefakter avskärmas från sina levande sammanhang, men också som en miljö för sällsamma upplevelser där vi träder in i ett annat rum och lämnar vardagen bakom oss. Museet är också modernitetens mest exemplariska institution och en plats som garanterar produktionen av det nya. Enligt filosofen Boris Groys är museet det enda som möjliggör ”verklig innovation” genom att bevara det gamla och göra det möjligt att urskilja det nya; genom att ge en måttstock för vad som är nytt och vad som är gammalt. På samma sätt är *Museum för offentliga ting* inte bara en historisk samling, utan en plats där varje föremål placeras i relation till andra föremål och texter som gör dem läsbara på nya sätt. Innovationen, för att använda Groys begrepp, består i att Ådahl återupprättar ett levande sammanhang för föremålen som en del av vardagen för de som bor och vistas i området kring Stora arkens torg. Föremålen pekar inte bara tillbaka mot sig själva och gör oss uppmärksamma på sin egen historia, utan får också en ny funktion som del av en ny konstellation, *en ny plats*.

Det nya består i att Ådahls verk inrättar ett avstånd till den traditionella idén om en plats som homogen, avgränsad och självidentisk och ersätter den med en plats som är komplex, heterogen och mångskiftande. De föremål som ingår i *Museum för offentliga ting* är inte bara hämtade från olika sammanhang, utan bär också med sig minnet av det gamla till sin nya miljö. Föremålen befinner sig aldrig fullt ut på det lilla torget i Haninge. En aspekt av dem kommer alltid att finnas kvar på den plats varifrån de har hämtats, vilket de också påminner oss om med sina annorlunda berättelser och

utseenden. Därmed blir föremålen också en länk till dessa platser, oavsett om vi själva har varit där eller inte.

Om Ådahls verk rymmer ett element av nostalgi så är det utifrån insikten att det inte finns någon motsättning mellan det gamla och det nya, mellan att bevara föremålen och upprätta nya relationer mellan dem, vilket förstärks av att här också finns en liten bänk för de minsta, för barnen. Det är ingen slump att den moderna perioden, då konstnärerna vände blicken mot vardagens detaljer och obetydliga ting, också var den tid då barnet framträdde som historisk aktör och tog allt större plats i offentligheten. Ellen Key utnämnde profetiskt 1900-talet till barnets århundrade. Vad är ett barn? Barnet är det nya men också det gamla, den tid som den vuxne bara kan närma sig genom minnet och den nostalgiska återblicken. Samtidigt är ingen mer nostalgisk, ingen mer uppmärksam på vardagens ting, än barnet som vill spara varje litet fynd i sina fickor. Ur denna uppmärksamhet på det förbisedda växer det nya. På Stora arkens torg får nu även de små en egen plats, en färgglad parkbänk i miniatyr, där de kan sitta en stund med fötterna på marken.

Frans Josef Petersson, konstkritiker, medarbetare på Aftonbladets kultursida och svensk redaktör för den nätbaserade nordiska konst- och kritiktidskriften Kunstkritikk.

Frågor till Anna Ådahl

Varför behövs det konst i det offentliga rummet?

Konst i det offentliga rummet behövs då den gör konsten tillgänglig för alla. Istället för att söka upp konsten på museer och andra utställningsplatser så möter man den i sin vardag. Ett konstverk i en offentlig miljö öppnar för nya frågeställningar, gäckar fantasin och ger det gemensamma rummet en ny dimension, en gemensam erfarenhet. Det är tydligt att konst i den offentliga miljön tillhör oss alla, allmänheten. Den dialog som uppstår mellan konstverket och vardagen bryter, ifrågasätter och belyser saker och ting man kanske blir blind inför när den målas in i vardagsrutinerna. Gestaltningen kan även påvisa andra verkligheter. En konstnärlig gestaltning utmanar vad konst kan vara när den placeras i den offentliga miljön och utmanar samtidigt museet och den vita kubens roll för verkets existens.

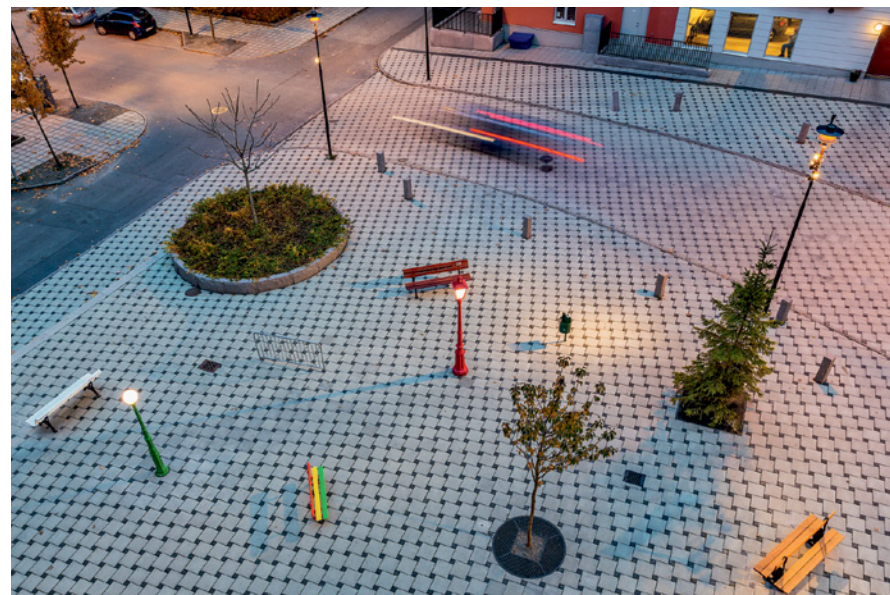
Vad är den största utmaningen med att göra offentlig konst?

Att bemöta kriterier som man inte är van vid. Det offentliga rummet har lagar och regler som inte finns i den "vita kuben", det traditionella utställningsrummet. Konstverkets budskap bör vara tillgängligt, om än i flera lager, till en största möjliga publik men samtidigt behålla sin integritet och intellektuella kvalitet. Hållbarheten är viktig, man måste tänka på att verket ska tåla regn, snö, sol, kyla och värme samt beröring, speciellt i utomhusmiljö. Man bör även ta hänsyn till regler och kriterier när man utvecklar ett konstverk i dialog med myndigheter och kommuner.

Hur tänker du kring uppdraget att arbeta på ett torg?

Allt beror på vilket typ av torg det är. Torget har en intressant historia för möten och gemenskap och öppnar för flera interaktiva möjligheter. Jag tog i beaktning att det är en plats som man vill utnyttja och investera i. Därför blev det viktigt för mig att göra en gestaltning som går att använda, i dialog med besökare och boende i området: bänkar att sitta på för stora och små, lampor som lyser upp och en gran som kan dekoreras om man vill.

I mitt fall så var torget ett så kallat "shared space" där bilar och människor ska samsas vilket visade sig omöjligt. Bilarna tog mer plats. Jag planerade därför gestaltningen så att bilarna inte kunde åka upp eller ställa sig på torget samtidigt som jag inte skulle förhindra för utryckningsfordon.

Gustaf Nordenskiöld
Cirkus Sågen
Sågenparken, Vendelsö, 2015

I Sågenparken finner du gestaltningen *Cirkus Sågen* av Gustaf Nordenskiöld. Tre tältpinnar av aluminium i jätteformat finns utplacerade i parken. Han har förstorat upp dem flera tusen gånger och genom det gjort tältpinnarna till förunderliga skulpturer. I två av pinnarna kan man se att en bit av ett rep sitter fast. Som om pinnarna en gång i tiden höll fast ett tält, ett cirkustält i jätteformat, spänt över hela Sågenparken.

I sitt arbete med *Cirkus Sågen* har konstnären utgått ifrån parken som en skådeplats där skådespelare och publik samsas och byter plats med varandra. En "hela livets park" för alla generationer. Vi vet inte om cirkusen har försvunnit eller om den fortfarande uppförs men de stora tältpinnarna ramar in och tydliggör parken.

Sågenparken har under senare år genomgått en större renovering i dialog med de som bor i området.

Gustaf Nordenskiöld

I skulpturen *Cirkus Sågen* är det – namnet till trots – inte en spektakulär cirkus som hamnat i konstnärens fokus. Allt vi ser är tältpinnarna som används för att stabilisera och hålla fast tältet. I Sågenparken i Vendelsö sticker tre stycken gigantiska, uppförstorade tältpinnar upp ur marken i varsitt hörn av parken. Deras övermänskliga storlek och placering i parkens olika hörn förvandlar objekten till mytiska minnesmärken, ruiner över en kulturform och en plats som ändrat skepnad. Konstnären har inte bara skapat tre massiva objekt som sticker upp ur jorden, utan även skapat en fiktiv historia om en cirkus och en plats där minnen och fantasier kan flyta fritt.

I en detaljerad tidningsartikel i *The San Francisco Examiner*, 1919 av hur ett cirkussällskap reser sitt tält beskrevs det att så många som 60 personer krävdes för att resa den första ”kungspålen”. Runt alla centrala pålar slogs sedan hundratals små tältpinnar ned i marken, för att hålla tältduken på plats. Många, små och med stor betydelse. Tältpinnarna som en symbol för alla hårt stretande kulturarbetare som tillsammans ser till att publiken får sitt lystmäte tillfredsställt varje kväll.

Traditionell cirkus betraktas idag som något flyktigt och otidsenligt, men i tältets mitt, på manegen – utspelar sig varje kväll märkliga, fantastiska skådespel. På cirkus kan vi uppleva människor göra det omöjliga med eld, jongleringsbollar eller med sin egen kropp, vilket vi applåderar samtidigt som vi ser distansen mellan oss som betraktare och artisterna.

Det är en plats där idén om ”cirkusfreak” en gång gett samhällets utstötta – skäggiga damer, dvärgar, siamesiska tvillingar och andra – en andra chans att hitta ett sammanhang där det annorlunda bejakats. En plats där normupplösningen samtidigt skapat ett slags vi-och-dem, en idé om ett reservat för det annorlunda, skilt från majoritetssamhället.

Cirkusens nomadiska förflyttning från plats till plats har även skapat idén om ett flyktigt fenomen utan möjlighet att verkligen slå rot och utan chans till permanent hemvist. Nordenskiöld har skapat skulpturer som bryter mot denna idé och som just skapar permanentens och beständighet.

I skulpturgruppen *Cirkus Sågen* har Nordenskiöld velat knyta ihop de olika delarna av Sågenparken och skapa en ”scen” för människor att både bli betraktade och betrakta andra. När man som besökare i parken upptäcker en av tältpinnarna är det inte självklart vad man just påträffat. Först när man rör sig vidare genom parken stöter man på de andra två tältpinnarna som genom sin storlek väcker fantasin om något större och bortglömt till liv.

Gustaf Nordenskiölds är som konstnär och formgivare intresserad av det arkaiska, av historien bakom en plats och hur människor samspelar med objekt och rum. Han har tidigare arbetat med material som keramik och textil i förhållande till minnen, materialitet och interaktion.

I denna skulptur har konstnären inte utgått från riktiga tältpinnar för att formge skulpturerna, utan enbart sina egna minnen och idéer om hur en tältpinne ser ut. Här blir den inre bilden en trygghet och en del av en personlig nostalgi. Storleken på öglorna gör att de påminner mer om cirkusens stora ”kungspåle”, än de omgivande tältpinnarna som ofta är så långt nedstuckna i marken att de knappt märks.

Det mänskliga minnet är ”förkroppsligat”, som man säger inom neurovetenskapen. Ett föremål kan anta kroppsliga dimensioner och kännas som en förlängning av jaget om man vidrör och interagerar med det. Världen måste upplevas med en kropp för att bli begriplig. En hjärna i vakuum kan inte till fullo göra världen begriplig och kroppens begränsning blir därför helt avgörande för vilken värld man målar upp i sitt inre.

Tältpinnarna i Vendelsö blir till metallarmar som orubbligt sticker upp ur jorden och håller sig fast när allt annat förändrats. Kvar på två av tältpinnarna finns dessutom en bit rep som ett tecken på att det en gång varit omöjligt att få loss pinnarna ur marken. Som om någon tvingats skära av repet i all hast, istället för att kämpa vidare med att dra upp dem ur jorden. Deras plats i marken har till synes förevigats alltmedan omgivningen är flytande och föränderlig.

Robert Stasinski, kulturkritiker och skribent

Frågor till Gustaf Nordenskiöld

Varför behövs det konst i det offentliga rummet?

Att göra ett konstverk i en offentlig park är en unik möjlighet för mig som konstnär att få en direkt kommunikation med boende och besökare. Här skapas ett icke hierarkiskt möte med konst. Konsten kan förtydliga platser, skapa identitet och ge gemensamma referenser, vilket är viktigt för människors trivsel, historia och utveckling. Konsten på publika platser bidrar med poesi i tillvaron och en vardaglig retning av våra sinnen och därmed vidgar vårt sätt att tänka.

Vad är den största utmaningen med att göra offentlig konst?

Att skapa något självklart som passar in på platsen, som klarar av tidens tand både estetiskt konstnärligt och fysiskt. Som förmedlar en stark egen poesi men samtidigt blir en bakgrund och en del av det vardagliga livet i miljön. Verk som får människorna att stanna till ett tag och fundera kring hur det är tänkt.

Hur tänker du kring uppdraget att arbeta i en park?

Jag har utgått från idén om parken som en skådeplats, där aktörer och åskådare samsas och byter plats med varandra. En hela livets park, en *Cirkus Sågen* för alla generationer. Sågenparken är en utsträckt park som mår gott av att bli definierad fysiskt och i tanken. Gestaltningen definierar Sågenparken som plats. De tre skulpturerna ringar in ett område som är den centrala delen av parken och blir symboler eller markörer. Tältpinnarna skapar en tydlig karaktär och bidrar till igenkänning. Dess placering låter tankarna fantisera i väg kring vad som hänt här tidigare eller vad som komma skall.

Skulpturerna är nerstuckna olika djupt i marken, de är placerade för att förstärka olika delar i parken. Den lägsta skulpturen har

en central hög placering, på utsiktspunkten bredvid bollplanen. Skulpturen blir både en blickpunkt och en utsiktsplats. Den andra skulpturen är placerad vid bäcken, lite dold och gömd bakom staketet ibland träden. Om man promenerar i parken dyker den upp och tydliggör bäcken. Den tredje och högsta skulpturen är placerad på en gräsplan i närheten av ingången till skogen. Här emellan skapas *Cirkus Sågen*. Hela Sågenparkens levande cirkus.

Offentlig konst i Haninge – Mötesplatser

© Haninge kommun 2016

© respektive författare, fotograf och konstnär

Där inget annat anges ansvarar redaktionen för texten

Redaktör: Paola Zamora

Korrektur: Helen Karlsson

**Foto: Karin Björkquist (Cirkus Sågen), Jann Lipka (Museum för offentliga ting,
Tid-Text-Tanke)**

Projektledare: Paola Zamora (Cirkus Sågen, Museum för offentliga ting),

Päivi Ernvist (Tid-Text-Tanke)

Grafisk form: Leo Norgren

Tryck: Olviaprint, Tallinn

Omslagsbild: Gustaf Nordenskiöld, Cirkus Sågen. Foto: Karin Björkquist

ISBN: 978-91-982495-3-8

